

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6SŽk/1/2016
Identifikačné číslo spisu: 5015201046
Dátum vydania rozhodnutia: 25.01.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:5015201046.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: JUDr. J. W., bytom XXX XX X. X, adresa na doručovanie: Z., proti žalovanému: Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Žiline, so sídlom Kuzmányho 26, 012 23 Žilina, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KRPZ-ZA-OPP-496-001/2015 z 9. októbra 2015, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 21S/163/2015-108 z 22. júna 2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Žiline č. k. 21S/163/2015-108 z 22. júna 2016 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Napadnutým uznesením č. k. 21S/163/2015-108 z 22. júna 2016 Krajský súd v Žiline (ďalej aj „krajský súd“) podľa § 138 ods. 1 vtedy účinného Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) zamietol žiadosť žalobcu o oslobodenie od súdnych poplatkov. V odôvodnení uznesenia krajský súd vychádzal z obsahu ustanovenia § 138 ods. 1 veta prvá O.s.p., ktoré umožňuje vyhovieť žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov iba v prípade, ak sú kumulatívne splnené obidve podmienky, teda odôvodnenosť z pohľadu majetkových pomerov účastníka a zároveň sa nejedná o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

2. V uznesení konštatoval, že nakoľko v danom štádiu konania nemožno určiť, či v prípade žalobcu ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, vychádzal krajský súd z predpokladu, že táto podmienka je splnená. Pri posudzovaní dôvodnosti žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov súčasne vzal do úvahy aj samotnú výšku súdneho poplatku a charakter uplatňovaného alebo bráneného práva. Uviedol, že zhodnotenie všetkých uvedených pre rozhodnutie podstatných okolností musí zodpovedať požiadavke, aby účastníkovi len pre jeho nepriaznivú majetkovú situáciu nebolo znemožnené uplatniť jeho ústavné právo na súdnu ochranu.

3. Za účelom zistenia, či je naplnená aj ďalšia podmienka (majetkové, širšie pomery) pre posúdenie predpokladov na oslobodenie od súdneho poplatku, krajský súd vyhodnotil skutočnosti uvedené v predloženej tlačive a listinných podkladoch, ktoré žalobca predložil krajskému súdu. Z predložených listinných dôkazov vyplýva, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky boli zrušené rozhodnutia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorými bol žalobca odvolaný zo štátnozamestnaneckého pomeru a stálej štátnej služby, pričom žalobca nevykonáva fakticky od roku 2007 výkon štátnej služby a nedostáva plat. Žalobca v tlačive uviedol, že sa domáha vyplatenia platu a náhrady škody na súde. Ďalej z predloženej tlačive krajský súd zistil, že jediný príjem v žalobcovej domácnosti je 290,80 Eur mesačne a to z dôchodku manželky žalobcu. Žalobca predložil e-mailovú komunikáciu, z ktorej vyplýva, že banka vyzvala žalobcu po predchádzajúcom dohovore na zaplatenie sumy 17.746,39 Eur do konca marca 2016 a sumy 23.401,25 Eur do konca júna 2016, pričom žalobca má ešte ďalší hypotekárny úver, ktorého spôsob vyplatenia bude dohodnutý v júli 2016.

4. Po zhodnotení osobných, majetkových a ostatných zárobkových pomerov žalobcu mal krajský súd za to, že u žalobcu nie sú splnené predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov v celom rozsahu. Konštatoval, že súd môže vychádzať len z tvrdení a dôkazov predložených žalobcom. Žalobca podľa názoru krajského súdu neuviedol pravdivé údaje o svojich príjmoch, a teda oslobodenie od súdnych poplatkov mu nemôže byť priznané. Pokiaľ žalobca uvádza, že je zadlžený, preukazuje toto tvrdenie výzvami banky na zaplatenie splatného dlhu v sumách 17.746,39 Eur a 23.401,25 Eur, pričom jediný príjem jeho domácnosti je príjem manželky vo výške 290 Eur, tak je nepochybné, že žalobca musí mať aj iné zdroje, z ktorých uhrádza tieto dlhy, chod domácnosti a predovšetkým zabezpečuje stravu, hygienu a ostatné výdavky svojej rodiny. Krajský súd zdôraznil, že žalobca v predloženej tlačive neuviedol žiadne úspory.

5. Na záver krajský súd uviedol, že žalobca netvrdí a ani nepreukazuje, že je neschopný zo závažných zdravotných, rodinných alebo iných dôvodov sám si svojou činnosťou zadovážiť prostriedky na dôstojné živobytie.

6. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti a závery krajský súd žiadosti žalobcu o oslobodenie od súdnych poplatkov nevyhovel. Z dôvodu, že v predmetnej veci ide o riešenie čiastkovej procesnej otázky, nebolo rozhodované o náhrade trov konania.

II.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky podanie žalobcu označené ako „Odvolanie proti rozhodnutiu Krajského súdu v Žiline č. 21S/163/2015-108 zo dňa 22.06.2016 o žiadosti žalobcu o oslobodenie od súdnych poplatkov“ podané 9. augusta 2016, t.j. za účinnosti zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), posúdil podľa jeho obsahu a vyhodnotil ako kasačnú sťažnosť. Žalobca ako dôvod podanej kasačnej sťažnosti uviedol, že rozhodnutie súdu je nezákonné a arbitrárne, pričom súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam. Žalobca žiadal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie zmenil a žalobcu oslobodil od súdnych poplatkov, alternatívne, aby zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

8. V kasačnej sťažnosti uviedol, že rozhodnutie súdu je zdôvodnené iba vyjadrením názoru súdu o tom, že žalobca neuviedol pravdivé údaje o svojich príjmoch a teda oslobodenie od súdnych poplatkov mu nemôže byť priznané. Podľa názoru žalobcu, krajský súd vôbec neuviedol v čom a ktoré údaje považuje podľa svojich zistení za nepravdivé, pri rozhodovaní a hodnotení dôkazov vychádzal len zo svojej ničím nepodloženej domnienky o existencii iných zdrojov, ktoré nijako nekonkretizoval. Podľa názoru žalobcu, uvedeným rozhodnutím krajského súdu sa mu v podstate upiera právo na súdnu ochranu. Žalobca mal za to, že z predložených listinných dôkazov je jednoznačne preukázané, že žalobca nie je schopný serióznym a zodpovedným spôsobom si vypožičať prostriedky na splatenie súdneho poplatku. Ďalej uviedol, že jeho zadlženosť, ktorej príčiny nepochybniteľne žalobca preukazuje v dlhodobom (od 18. decembra 2003) nezákonnom postupe jeho zamestnávateľa - Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej

republiky - je tak závažná, že ohrozuje základné životné potreby jeho rodiny, najmä potrebu bývania a v dôsledku tohto stavu, ako aj ďalších okolností, napr. veku a zdravotného stavu žalobcu ako i jeho manželky a jej rodičov, ktoré v danom kontexte žalobca nevníma ako podstatné, žalobca nie je schopný si vlastnou činnosťou zadovážiť prostriedky na dôstojné živobytie. Podľa žalobcu, uvedené skutočnosti sú očividné i z údajov uvedených na štandardizovanom tlačive pre oslobodenie od súdnych poplatkov, ako i z priložených listinných dôkazov.

III.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd SR“) ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v kasačnej sťažnosti žalobcu (453 ods. 1 a ods. 2 SSP) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť.

10. Najvyšší súd SR z predloženého spisového materiálu krajského súdu zistil, že žalobca sa žalobou podanou na krajskom súde dňa 18. novembra 2015 domáha preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KRPZ-ZA-OPP-496-001/2015 z 9. októbra 2015, ktorým žalovaný potvrdil rozhodnutie Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Dolnom Kubíne č. ORPZ-DK-OPP1-2-140-001/2015-ZP z 20. augusta 2015, ktorým bolo rozhodnuté o zaistení zbrojného preukazu žalobcu a odvolanie žalobcu zamietol.

11. Krajský súd výzvou č. k. 21S/163/2015-10 z 2. decembra 2015 uložil žalobcovi, aby v lehote 10 dní zaplatil súdny poplatok za žalobu v sume 70,- € podľa položky č. 10 písm. a) sadzovníka súdnych poplatkov - prílohy zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“).

12. Podaním doručeným krajskému súdu 4. januára 2016 požiadal žalobca o oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu, pričom zároveň k žiadosti pripojil vypísané Tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania a navrhol, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov. Následne žalobca doplnil predmetnú žiadosť na výzvu krajského súdu podaním doručeným 21. apríla 2016, v prílohe ktorého predložil krajskému súdu doklady, ktorými preukazoval svoje tvrdenia.

IV.

13. Podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch, poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ.

14. Podľa § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. účinného v čase vydania uznesenia krajského súdu, pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný.

15. Podľa § 138 ods. 1 O.s.p. účinného v čase vydania uznesenia krajského súdu, na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

16. Podľa § 138 ods. 2 O.s.p. účinného v čase vydania uznesenia krajského súdu, v návrhu musia byť pomery účastníka dokladované

a) vyplneným tlačivom, ktorého vzor uverejní ministerstvo spravodlivosti na svojom webovom sídle, alebo

b) rozhodnutím o hmotnej núdzi podľa osobitných predpisov.

17. Podľa § 491 ods. 1 SSP, ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

18. Podľa § 166 ods. 1 SSP, účinný od 1. júla 2016, správny súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to odôvodňujú pomery účastníka konania.

19. Podľa § 166 ods. 2 SSP, priznané oslobodenie od súdneho poplatku správny súd kedykoľvek počas konania odníme, a to i so spätnou účinnosťou, ak sa do právoplatného skončenia konania preukáže, že pomery účastníka neodôvodňujú alebo neodôvodňovali oslobodenie od súdneho poplatku.

20. Zákonomdarca v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku účinného v čase rozhodovania krajského súdu (obdobná úprava aj v SSP), pripúšťal možnosť čiastočného, prípadne úplného oslobodenia od súdnych poplatkov. Predpokladom priznania oslobodenia od súdnych poplatkov je v prvom rade samotná žiadosť účastníka konania, preukázanie dôvodov, spočívajúcich v majetkových, sociálnych, finančných a pod. pomeroch účastníka, odôvodňujúcich oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne preukázanie, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania.

21. Účelom ustanovenia § 138 O.s.p. bolo, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky. Prvou je nepriaznivá finančná, resp. majetková situácia a druhou skutočnosť, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (teda quasi pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa). V prípade fyzických osôb sa prihliada aj na osobné a rodinné pomery. Vychádzajúc, ako z jazykového výkladu uvedeného zákonného ustanovenia, tak i zo zásady rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania, deklarovanou taktiež Európskym súdom pre ľudské práva, zákon nerozlišuje medzi subjektmi podnikateľskými a nepodnikateľskými. Oprávnenosť žiadosti preto súd hodnotí z hľadiska splnenia uvedených podmienok, pričom vychádza zo skutočností preukázaných žiadateľom.

22. O oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia súd rozhoduje na návrh účastníka konania, ku ktorému je tento povinný pripojiť listinné dôkazy, deklarujúce jeho majetkové pomery. Krajský súd v prejednávanvej veci vykonal zisťovanie majetkových pomerov žalobcu, ktoré je potrebné nielen tvrdiť, ale ich aj preukázať.

23. Žalobca okrem vyplneného tlačiva doplnil podanú žiadosť aj dokladmi za účelom preukázania postupu zamestnávateľa (rozhodnutie Úradu pre štátnu službu č. 6602/2006 z 26. mája 2006 svedčiace o nezákonnom skončení jeho štátnozamestnaneckého pomeru, list Úradu vlády č. 9546/2009/KVSÚ z 21. septembra 2009, list Úradu vlády Slovenskej republiky č. 37877/2009/KVSÚ z 11. decembra 2009 adresovaný zamestnávateľovi žalobcu vo veci opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Sžo/6/2010 z 31. augusta 2010 o zrušení opätovných nezákonných rozhodnutí o skončení štátnozamestnaneckého pomeru žalobcu, žalobu podanú na Najvyšší súd Slovenskej republiky z 21. septembra 2013, sťažnosť podanú na Ústavný súd SR 10. júna 2014, doplnenie sťažnosti na Ústavný súd SR zo 7. júla 2014) a dokladmi za účelom preukázania svojich majetkových pomerov (žiadosť o odklade splácania úverov z 23. marca 2010, oznámenie ČSOB č. 597/2011 zo 14. marca 2011 o začatí výkonu záložného práva, e-mailovú komunikáciu s ČSOB z 9. februára 2016, doklad o výške dôchodku manželky).

24. Najvyšší súd SR konštatuje, že konanie o oslobodenie od súdneho poplatku nie je konaním, v ktorom by zákon ukladal súdu vyhľadávaciú povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie skutkového stavu. Je preto výlučne na žalobcovi, aby svoje tvrdenie o nepriaznivých pomeroch sám preukázal.

25. Najvyšší súd SR zároveň považuje za potrebné zdôrazniť, že posúdenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov nie je možné zovšeobecňovať, nakoľko ide o otázku individuálnu. Splnenie predpokladov pre oslobodenie od súdnych poplatkov je potrebné posúdiť vždy individuálne v závislosti od konkrétnych okolností.

26. Zárobkové možnosti žiadateľa predstavujú skutočnosť, ktorá má podstatný vplyv na oslobodenie od súdnych poplatkov. Z podkladov spisu v posudzovanej veci je zrejmé, že žalobca má so svojím zamestnávateľom dlhodobé súdne spory týkajúce sa jeho zamestnaneckého pomeru.

27. Vzhľadom na okolnosti existujúce na strane navrhovateľa sa javí byť potrebné vyzvať ho, aby oznámil súdu v akom štádiu konania sa ním označené súdne konania nachádzajú, aká finančná čiastka a kedy mu už bola zamestnávateľom vyplatená. Ďalej je potrebné, aby uviedol z akých finančných zdrojov zabezpečuje fungovanie domácnosti v rodinnom dome na adrese Z. (kde podľa predloženého tlačiva v časti bytové pomery uviedol, že býva), z akých finančných prostriedkov je platená prevádzka a údržba rodinného domu, ohľadom ktorého je zaťažený pôžičkami a tiež na základe akého titulu a od kedy je rodinný dom vo výlučnom vlastníctve jeho manželky. Taktiež je potrebné zistiť, či žalobca nemá príjmy titulom starostlivosti o svojich rodičov, ktorým má zabezpečovať osobnú starostlivosť.

28. Uvedené skutočnosti je potrebné preveriť za účelom, či nemajetnosť účastníka je skutočná a nie len zdanlivá.

29. S prihliadnutím na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnej sťažnosti žalobcu vyhovel a postupom podľa § 462 ods. 1 SSP napadnuté rozhodnutie krajského súdu ako predčasne vydané zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

30. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zák. č. 757/2004 o súdoch o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e príпустný opravný prostriedok.